Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 10 kwietnia 1933 r. Nr. 7

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII | Wilno, dn. 10 kwietnia 1933 r. | Nr. 7

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:	REDAKCJA I ADMINISTRACJA:	OGŁOSZENIA
Rocznie 15 zł.	Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1	1/1 strona 48 zł.
Półrocznie 8 zł.	Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418	1/2 strony 24 zł.
Nr. pojed. 80 gr.	Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.	1/4 strony 12 zł.
		1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Odpusty „Stacyj Rzymskich“, nadane kościołom w Medjolanie.

Ojciec św. Pius XI Listem Apostolskim *Sacrae Poenitentiariae Apostolicae* z dn. 31 sierpnia 1932 r., na prośbę Ks. Arcybiskupa Medjolańskiego, nadał licznym kościołom w Medjolanie odpusty „Stacyj Rzymskich“, czyli tak zwane odpusty kościołów stacjonalnych w Rzymie, jak to się zaznacza we Mszale na początku formularza Mszy [1]). List Apostolski podaje wykaz kościołów i dzień, w który można uzyskać odpust „Stacyj Rzymskich“ [2]).

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 32).

Dubium de Missis celebrandis in honorem Sancti Fundatoris vel Sanctae Fundatricis cuiuslibet Congregationis.

Sacrae Rituum Congregationi, pro opportuna solutione sequens dubium propositum fuit, nimirum:

„An Missae de Sancto Fundatore vel de Sancta Fundatrice cuiuslibet Congregationis vel Instituti, quae ad divinum Officium recitandum non tenentur, iisdem gaudeant privilegiis liturgicis ac Missae aliorum Sanctorum, qui ab aliqua Congregatione, ad officium recitandum obstricta, recoluntur sub ritu duplici primae

[1]) Np. *Statio ad S. Joannem in Laterano* w Niedzielę Palmową, lub *Statio ad S. Petrum* w Poniedz. Wielkan. (*Przyp. Red.*)

[2]) Wykaz i sposób pozyskania odpustów podaje *Raccolta* n. 312 (*Przyp. Red.*)

classis cum octava communi, ad mentem novarum Rubricarum Breviarii Romani".

Et Sacra eadem Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, reque mature perpensa, rescribendum censuit: *Affirmative.*

Atque ita rescripsit et declaravit die 23 Decembris 1932.

(L. S.) C. Card. Laurenti, *Prefectus.*

A Carinci, *Secretarius.*

(*Acta Apostolicae Sedis,* t. 25, str. 41).

Sprawy kanonizacyjne i beatyfikacyjne.

Dn. 6 grudnia 1932 r. odbyło się posiedzenie przedwstępne *(antepreparatoria)* Kongr. Obrzęd. w sprawie stwierdzenia cudów do kanonizacji *bł. Marji - Bernardy (Bernadetty) Soubirous.* — D. 24 stycznia rb. odbyło się *specjalne* posiedzenie Kongr. Obrzęd. w sprawie procesu nad sprawdzeniem cudów do kanonizacji *bł. Jana Bosco.* — D. 31 stycznia rb. odbyło się w obecności Ojca św. posiedzenie w sprawie cudów do beatyfikacji *Wiel. Sługi Bożej Gemmy Galgani.* — D. 7 marca rb. odbyło się przedwstępne *(antepreparatoria)* posiedzenie w sprawie cudów do beatyfikacji *Wieleb. Sługi Bożego Kontarda Ferrini'ego,* prof. Prawa Rzymskiego na uniw. medjolańskim i pawijskim.

(Acta Ap. Sedis, t. 25, str. 51—52).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Rekolekcje dla kapłanów w Dziedzicach.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 27. III. 1933 r. № 12.003/L.

Kurja Metropolitalna niniejszem podaje do wiadomości PWW. Duchowieństwa rozkład rekolekcyj dla kapłanów w r. 1933 w Domu Rekolekcyjnym OO. Jezuitów *(Dziedzice — Śląsk).*

Seria I: pocz. dn. 19 czerwca, zak. 23 czerwca; *seria II:* pocz. 3. VII, zak. 7. VII; *seria III:* pocz. 31. VII, zak. 4. VIII; *seria IV: dla księży prefektów,* pocz. 7. VIII, zak. 11. VIII; *serja V:* pocz. 28. VIII, zak. 1. IX; *serja VI:* pocz. 25. IX, zak. 29. IX; *serja VII:* pocz. 16. X, zak. 20. X; *serja VIII:* pocz. 6. XI, zak. 10. XI; *serja IX:* pocz. 20. XI, zak. 24. XI; *serja X:* pocz. 11. XII, zak. 15. XII.

Początek ćwiczeń duch. zawsze o godz. 19, zakończenie rano we wskazane w rozkładzie dni.

Zgłoszenia, które należy przesyłać zawczasu, przyjmuje WKs. Superjor OO. Jezuitów w Dziedzicach.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

Zbiórka na „Dar Narodowy" dn. 3 maja r. b.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.

Wilno, dn. 27. III. 1933 r. Nr. 12.112.

Kurja Metropolitalna niniejszem powiadamia, iż J. E. Ksiądz Arcybiskup - Metropolita usilnie poleca PWW. Duchowieństwu akcję Komitetu Głównego Obchodu 3-go Maja i zbiórki na „Dar Narodowy" na prace oświatowe Polskiej Macierzy Szkolnej, jako sprawę zasługującą na gorące poparcie całego społeczeństwa katolickiego.

PW. Duchowieństwo poparcie to może okazać przez odprawienie w dniu Święta Narodowego, 3-go Maja, uroczystego nabożeństwa z odpowiedniem — w duchu kościelnym — kazaniem, przez współudział, w miarę możności, w Powiatowych, Miejskich i Lokalnych Komitetach oraz przez zachęcenie ludności do składania ofiar na „Dar Narodowy".

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

Nowe rozgraniczenie parafij Kobylnik i Szemetowszczyzna.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS - METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Gregis Nobis commissi saluti instantes eiusque animarum malis mederi cupientes attenta locorum conditione auditis, quorum interest, coloniam „Romanowo" hucusque pertinentem ad parochiam in Kobylnik et vicum „Karabany" hucusque pertinentem ad parochiam in Kobylnik cum suis incolis et familiis a praedicta parochia auctoritate Nostra ordinaria ad tramitem Codicis J. C. (c. 1427) separamus et ad ecclesiam parochialem in Szemetowszczyzna decanatus Swirensis adscripta esse declaramus et statuimus.

In quorum etc.

Datum ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis.

Vilno, die 5 mensis Aprilis a. 1933 N. 6381.

J. Ostreyko
Pro Curiae Cancellario.

(L. S.)

† Romualdus
Archiepiscopus-Metropolita.

ZARZĄDZENIA PRAWNO-PAŃSTWOWE.

Sprawozdania i wyciągi z ksiąg metrykalnych, dotyczęce wypadków urodzeń, ślubów i zgonów oraz opłaty za sporządzanie tych wyciągów.

URZĄD WOJEWÓDZKI WILEŃSKI
Wydział Administracyjny
Wilno, dnia 23 marca 1933 r. L. AP-II 10/5/33 r.

Do Kurji Metropolitalnej w Wilnie.

W myśl art. 1 i 2 Rozp. Prezydenta R. P. z dn. 1. II. 1927 r. o statystyce ruchu naturalnego ludności (D. U. R. P. N. 10 poz. 76), osoby, prowadzące akty stanu cywilnego, względnie księgi metrykalne, obowiązane są z faktów ślubów, urodzeń i zgonów, zarejestrowanych przez nie w aktach stanu cywilnego, względnie w księgach metrykalnych, przesyłać co kwartał właściwej władzy administracyjnej I instancji (Starostwo powiatowe) sprawozdania indywidualne według formularzy, ustalonych Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 12. V. 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50 poz. 450) ze zmianami późniejszemi, wprowadzonemi Rozporządzeniem tegoż Ministra z dn. 20.V. 1932 r. (Dz. U.R.P. Nr. 57 poz. 549).

Sprawozdania, sporządzone na tych formularzach, winny być przesyłane do Starostw powiatowych za I kwartał najpóźniej do 15 kwietnia, za II do 15 lipca, za III do 15 października i za IV do 15 stycznia.

W miastach, posiadających własne Biura Statystyczne, sprawozdania winny być przysyłane do tych Biur co tydzień (na terenie województwa wileńskiego tylko m. Wilno posiada Biuro Statystyczne); sprawozdania jednak należy nadsyłać do Biura Statystycznego Magistratu m. Wilna co miesiąc.

Poza wskazanemi czynnościami, prowadzący księgi metrykalne mają za zadanie, w myśl art. 3 Rozp. Prezydenta R. P. z dn. 16. III. 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. Ust. R. P. Nr. 32 poz. 309) oraz § 37 Rozp. Min. Spr. Wewn. z dn. 16. X. 1930 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 84 poz. 653), przesyłać w ciągu pierwszych 15 dni stycznia, kwietnia, lipca i października każdego roku do gminy zamieszkania — wyciągi z aktów stanu cywilnego względnie ksiąg metrykalnych, dotyczące każdego indywidualnego wypadku urodzenia, zgonu tudzież zawarcia związku małżeńskiego, zarejestrowanego w tych aktach, względnie w księgach w ciągu poprzedniego kwartału.

Jakkolwiek powyższe przepisy wyraźnie określają zadania osób, prowadzących księgi stanu cywilnego (księgi metrykalne), zdarzały się jednak dość częste wypadki niestosowania się do nich wielu proboszczów, w szczególności zaś bardzo często zdarzają się wypadki przekraczania wskazanych terminów.

Nadmienia się, że sprawozdania kwartalne, przesyłane do Starostw (ew. Biur Statystycznych), przeznaczone są dla celów Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, wyciągi zaś z ksiąg metrykalnych, przesyłane co kwartał urzędom gminnym, służą jako dokumenty podstawowe do prowadzenia ksiąg ludności. Wszelkie załamania w nadsyłaniu wspomnianych wyciągów ujemnie wpływają na prowadzenie tych ksiąg. Tymczasem księgi te, o ile chodzi o ich znaczenie organizacyjne dla gmin, są podstawowym czynnikiem przy wszelkich poczynaniach gmin, skutkiem tego brak dobrze prowadzonych ksiąg ludności powoduje trudności dla gospodarki gminnej. Taki stan rzeczy, odbijając się ujemnie na interesach Państwa i gminy i przysparzając szkód ludności, wymaga bezwzględnie rychłej i gruntownej naprawy.

To też Urząd Wojewódzki Wileński prosi uprzejmie Kurję o wydanie stosownego zarządzenia, by proboszczowie parafij, prowadzący księgi metrykalne, bezwzględnie przestrzegali ustawowo przewidzianych terminów przy sporządzaniu i wysyłaniu jak kwartalnych sprawozdań do Starostw (miesięcznych sprawozdań do Biura Statystycznego przy Magistracie m. Wilna), tak też i wyciągów metrykalnych dla gmin.

Wobec podnoszonej częstokroć kwestji opłat za sporządzanie wspomnianych wyciągów metrykalnych przez niektórych proboszczów i zaszłych wypadków uzależnienia udzielenia wyciągów metrykalnych od uprzedniego uiszczenia przez gminę opłat tytułem zwrotu kosztów kancelaryjnych i innych — Urząd Wojewódzki zaznacza, że w myśl Ustawy z dn. 15. III. 1932 r. w sprawie zmiany Rozporządzenia Prezydenta R. P. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 390 ex 1932 r. p. 4 ust. 3), wyciągi z ksiąg metrykalnych, sporządzane w okresach ustawowo przewidzianych dla celów ewidencji i kontroli ruchu ludności na zasadzie art. 3 Rozp. Prezydenta R. P. z dn. 16. III. 1928 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 32 poz. 309 ex 1928 r.) i § 37 Rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 16. X. 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 84 poz. 653 ex 1930 r.) winny być udzielane gminom bezpłatnie, czyli że całkowite koszty ich sporządzenia i dostarczenia ponoszą urzędy parafjalne, natomiast wyciągi z ksiąg metrykalnych, sporządzone w indywidualnych wypadkach na żądanie gmin, względnie organów upoważnionych do prowadzenia ewidencji i kontroli ruchu ludności dla użytku ksiąg ludności, wydawane mają być za zwrotem kosztów druków.

Za Wojewodę *M. Pawlikowski*, Naczelnik Wydziału.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Victimae Paschali laudes immolent Christiani...

Znowu wesołe *Alleluja,* jak przed laty—jak w roku ubiegłym, rozbrzmiewa w naszych kościołach i po domach, które żyją — zawsze żywą tradycją chrześcijańską.

A przyczyną tego?... Lud Chrystusowy składa pochwalne hołdy *Victimae Paschali*—Barankowi Wielkanocnemu, który swe życie złożył za zbawienie ludu swego.

W tym roku te *laudes* — te hołdy pochwalne — tem żywsze być muszą. Ojciec Chrześcijaństwa wezwał świat cały do świętowania Wielkiego Jubileuszu — *Miłościwego Lata* — 1900-nej rocznicy tego, gdy Syn Boży Wcielony, jako Baranek ofiarny, oddał swe życie na ołtarzu Krzyża za rodzaj ludzki —

Agnus redemit oves:
Christus innocens Patri
Reconciliavit peccatores.

Starły się dwie potęgi:

Mors et vita duello
Conflixere mirando.

Na pozór zwycięża śmierć. Zwycięstwo jednak zostaje po stronie życia:

Dux vitae mortuus,
Regnat vivus.

Cóż widzi człowiek?

Sepulchrum Christi viventis:
Et gloriam vidi resurgentis.

Oto nowe źródło wesela — 1900-tna rocznica cudu nad cudy — powstania zmartwych Boga-Człowieka.

Chrystus ... Swą mocą zmartwychwstał,
Pieczęci z grobu nie ruszał.

* * *

Do obchodu tych wielkich rocznic — Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa Jezusa — wzywa nas Ojciec Chrześcijaństwa w swem orędziu Apostolskiem, a zew Jego ma to na celu: „Niech ... ludzie oderwą choćby na chwilęmyśli swoje od spraw doczesnych i przemijających, które nimi obecnie tak okrutnie miotają, do spraw niebieskich i wiecznych, i niech od obecnego niepewnego i przygnębiającego stanu podniosą umysł do owej wiecznej szczęśliwości, do której nas Chrystus Pan powołał, wylewając krew swoją i wyświadczając nam niezliczone i przeróżne dobrodziejstwa".

Tego podniesienia duchowego z nizin ku wyżynom wszystkim dziś trzeba, a nam, kapłanom, którzy postawieni jesteśmy

pro hominibus ... in iis, que sunt ad Deum,

przedewszystkiem.

Ojciec św. przez to Lato Miłościwe pragnie osiągnąć „duszom pokój, Kościołowi należytą wszędzie wolność, a narodom wszystkim zgodę i prawdziwą pomyślność".

Niech Święta Wielkanocne, które nadchodzą — niech Jezus, tryumfujący w nich, Swą łaską i zmiłowaniem skieruje nas ku Sobie, a przez to osiągniemy „duszom pokój", Jego Królestwo zajaśnieje blaskiem, a to przyniesie „narodom wszystkim zgodę i prawdziwą pomyślność".

Niech to będzie wynikiem tych hołdów pochwalnych, które w tym czasie *Victimae Paschali* składa lud Chrystusowy.

REDAKCJA.

Na nowych szlakach duszpasterstwa wiejskiego.

(c. d.) (2)

Ani Uniwersytet w programach swoich, ani Seminarjum nie uwzględniają w dostatecznej mierze tych problemów, jakie człowiek nowoczesny wysuwa na front. Widać to najdokuczliwiej z tytułów prac magisterskich czy doktorskich, które najczęściej nie mają nic wspólnego z przyszłym terenem i zakresem pracy.

W dodatku nie czyni się przeważnie różnicy między metodami pracy na wsi z pasterzowaniem miejskiem. Wprawdzie i tu i tam jednakie „Oremus“ i jednakie: „ego te absolvo“... Ale praca tu i tam, na jeden ład, bez specyfikacji bardzo się mści, tak jak wogóle szkodzi myślenie dawnemi kategorjami na temat: „sicut erat in principio“...

Dziś każdy naród stara się gromadzić po miastach większą, cenniejszą energję mózgową i ekonomiczną. Tego dawniej nie było, aby i mózg i serce i sakiewka lokowały się w miastach głównie. Owóż prowincja, zubożała pod temi trzema względami, winna być zasilana raz w raz wydatnie w jednostki, zbywające i tworzące inteligentny miejski proletarjat.

Idąc raz w Wilnie ulicą, zauważyłem na jednym domu 7 tabliczek z nazwiskami 5 lekarzy i 2 adwokatów. A na prowincji analfabeci felczerzy leczą „letkie“, jeśli ktoś „choruje tifem“... i co drugi dom w miasteczku, to obok knajpy „biuro porad“...

Nie zawadzi to porównanie i dla naszych stosunków. Trzeba inaczej spojrzeć na pracę duszpasterską, bo nasze jak „za króla Ćwieczka” tamuje rozpęd, niweczy rozpoczęte prace, zniechęca i kapłanów i społeczeństwo. Apoligetyką z „Guilois'a“, czy „Gaume'a“ już się dziś nie przegada zagadnień. Robotnik folwarczny, zarówno jak i chłop oświecony, mniej patrzą na dogmaty, gdy im robotniczo-włościańska prasa zdążyła już wmówić, że przedewszystkiem Kościół jest puklerzem kapitału, wrogiem demokracji, że dlatego choćby winni się pilnie przypatrywać duchowieństwu i t. p.

Zacznijmy więc omawiać prace nowoczesnego duszpasterstwa.

I. *Całoroczna kolenda.* — Rzecz stara na nową modłę. Dla nas, wilnian, stara, bo już na początku XVII wieku synod biskupa Benedykta Wojny mówi o odwiedzaniu tego i owego z parafjan dla pouczenia o najważniejszych prawdach wiary. Rzecz nowa, o ile prowadzić ją cały rok. Kolenda karnawałowa, robiona na „łapu capu“, z uwzględnieniem in primis pecuniae, „fabricae

ecclesiae paroecialis“, to rodzona siostra „tłoki wielkanocnej“. Pożytek jednaki: ujmuje kłopotu i prędko spycha ciężar z bark naszych.

Znam moje i znają mnie moje. Żadna kartoteka nie zastąpi całorocznej kolendy, czyli stałych nawiedzań. Kartoteka — tylko ułatwi nam takie kolendowanie.

Jak prowadzić całoroczną kolendę?

Jadę do chorego. Nim wsiądę na wóz, pierwej zapisuję w kancelarji, kto, skąd, na co chory? Informatorowi-furmanowi mówię, że wstąpię po załatwieniu chorego do „Dzienisów Michała i Zygmnuta i do Andrzejewskiej po Rafale“, bo tam podobno z jej synem bieda. Już okolendowałem trzy domy; a po powrocie odnotuję to w księdze.

Na czwartek, 16 marca, mam egzekwje z domu „Szłapików“. Zamówiłem u nich konie, bo będę znowu w ich wsi u 4 gospodarzy.

A przed sianokosami — we wtorek na 11 rano 18 czerwca — wyznaczam kolendę we wsi Jodkiewicze. Jest tam gospodarz, mający piękny czysty majdan. Tam się urządzi zebranie wioskowe. Przywitali mnie u wjazdu do wsi chlebem i solą, i z pieśnią pobożną wędrujemy na ów majdan. Tu prezentacja i klasyfikacja. Po mojej lewicy stają matki z drobiazgiem w wieku przedszkolnym. Za matkami „kawalerja“. Po prawicy ojcowie i córki.

„Dziecko za rękę, matkę za serce“, więc od dziatwy — początek. Znak krzyża, paciorki, rozmowa, pytanie: „Z kim mówisz, Stefek, paciorek“? Bardzo często taki Stefek wypali wprost: „Z niskim nie mówia“ — dobra okazja do rozmowy z matkami i rodzicami. Po godzinie niema już na placu matek i dzieci. Niech idą do „obrządków“ i zabiorą z sobą zbyt ciekawy drobiazg.

Teraz panny, ustawione w półkole mówią „Wierzę w Boga“, każda kolejno nowy artykuł. Szczegółowe wyjaśnienie, przy którym najłacniej zrozumieć rozgarnięcie umysłowe i znajomość wiary. Na suflerów biorę chłopców. Ciągła uwaga i skupienie. Poszła i młodzież do chat.

Z pozostałymi mężczyznami najprzód sprawy gromadzkie, prowadzone tak, że ani się obejrzą, jak siedzą już w III przykazaniu Boskim i I i II kościelnem.

Jeśli to wieś szkolna, porządek takiż z tą odmianą, że idziemy najpierw z pieśnią do szkoły, a stamtąd wracam na majdan.

Po rozprawie z mężczyznami nawiedzam obłożnie chorych w ich mieszkaniach.

Na zakończenie przyjmuję poczęstunek: chleb razowy, masło,

zsiadłe mleko z utłuczonemi kartoflami. Obrazek godny pióra Reymonta. Proboszcz, kilka statecznych gospodyń i leciwsze chłopy zasiadają razem. A nawet znajdzie się i śpiewka o tej „kalinie z liściem szerokim“ i harmonja i ze dwa oberki. A w tym czasie z gospodarzami czas pomówić o nowych organach i zaległych ratach.

Wierzajcie, konfratrzy, dobra taka kolenda i po niej nie będziecie tak zgnębieni i zmęczeni, jak to najczęściej „przy kolendzie” bywa. (C. d. n.)

Ks. Ign. Cyraski.

Ś. p. Ks. Anatol Nowak

Biskup Przemyski [1]).

W Przemyślu zmarł dnia 5 kwietnia r.b. Ks. Dr. Anatol Nowak, Biskup przemyski, w 71 roku życia, 48 kapłaństwa a 33 biskupstwa. Zmarły Biskup ujrzał światło dzienne w diecezji przemyskiej w dniu 12 października 1862 r. Nauki gimnazjalne odbył w Rzeszowie i Przemyślu, teologiczne w Krakowie i tamże przyjął święcenia kapłańskie dnia 15 lipca 1885 roku.

W roku 1896 wszedł do kapituły katedralnej krakowskiej. Niedługo potem, w dniu 17 grudnia 1900 r. mianował go Ojciec św. Leon XIII biskupem tytularnym irenopolitańskim i sufraganem krakowskim. Sakrę biskupią przyjął z rąk śp. kardynała Puzyny w dniu 30 grudnia 1900 r. Jako biskup sufragan krakowski, jednocześnie aż do roku 1912 spełniał obowiązki rektora Seminarjum Duchownego.

W czasie długoletniej swej pracy w Krakowie zjednał sobie swojemi przymiotami głęboką cześć i gorącą miłość wśród duchowieństwa. Po śmierci śp. kardynała Puzyny w r. 1911, zarządzał diecezją w charakterze wikarjusza kapitulnego.

Na opróżnioną po zgonie śp. biskupa Pelczara stolicę biskupią przemyską przeniósł go Ojciec św. Pius XI bullą z dnia 30 września 1924 r. Rządy w tej diecezji objął w dniu 23 listopada 1924 r. i zarządzał nią przez 8 lat.

Za swych rządów ś. p. Ks. Biskup rozbudował gmach Kurji biskupiej, zarządził wzorową organizację archiwum diecezjalnego, ufundował w Przemyślu osobny dom dla sług katolickich, rozszerzył ich schronisko i zbudował okazałą salę na zebrania dla stowarzyszeń katolickich. Administrację dóbr biskupich ulepszył. W lasach

[1]) Według *K. A. P.*

biskupich pod Brzozowem wystawił cały kompleks wspaniałych gmachów zdroju leczniczego dla duchowieństwa, który również służy alumnom Seminarjum za miejsce wypoczynku wakacyjnego, a z powodu skutecznych wód leczniczych, ściąga kuracjuszy także świeckich, nietylko z diecezji, ale z całej Polski.

Prawo diecezjalne, wymagające dostosowania do nowego Kodeksu i aktualnych potrzeb, mądremi ustawami w wielu kierunkach uporządkował i uzupełnił. Rozwój Akcji katolickiej i Stowarzyszeń młodzieży gorliwie propagował. Zbawiennemi zarządzeniami i hojnemi ze swej strony ofiarami podniósł poziom studjów teologicznych oraz splendor nabożeństw liturgicznych w katedrze.

Zmarłego Arcypasterza cechowały wybitne zalety duchowe: świętość życia, głęboka pobożność, apostolski zapał, niezwykła pracowitość, szczodra ofiarność dla ubogich i na cele społeczne, serdeczne umiłowanie dziatwy i młodzieży kształcącej się. Wrodzona pogoda ducha jednała mu serca wszystkich, którzy się z nim zetknęli.

Ś. p. Ks. Piotr Mańkowski

Arcyb. tytul. Aenejski, b. Biskup Kamieńca Podolskiego.

Dnia 8 kwietnia rb., w drodze powrotnej z pogrzebu ś. p. Biskupa Nowaka, na st. Sądowa Wiśnia pomiędzy Lwowem a Przemyślem, zmarł Ks. Piotr Mańkowski, Arcyb. tytul. Aenejski. Ś. p. Ks. Arcyb. Piotr Mańkowski ur. na Podolu 1866 r., na kapłana wyśw. w r. 1900, przez dłuższy czas pracował przy katedrze w Żytomierzu i w Kurji Biskupiej, oraz w szkołach. W r. 1918 został prekonizowany na Biskupa w Kamieńcu Podol. Po odejściu Kamieńca do Rosji pracował na probostwie w archid. lwowskiej. Wprowadzony do kapituły łuckiej, jako prałat-archidiakon, stale mieszkał we Włodzimierzu Wołyńskim, kierując Seminarjum Mniejszem.

Ś. p. Arcyb. Mańkowski zostawił kilka cennych książek. Umiłowanym rodzajem piśmiennictwa jego była ascetyka kapłańska. Każdy z'nas zna trzy cykle rozmyślań dla kapłanów: *Tu es Petrus, Ecce Mater tua* i *Vas electionis*. Przełożył też z języka francuskiego ks. Tanquerey'a *Zarys Teologji ascetycznej i mistycznej,* a ostatnio Ks. Trochu *Proboszcz z Ars*.

Zwłoki zmarłego Księcia Kościoła złożono w katedrze łuckiej dn. 11 kwietnia.

Pismo J. E. Księdza Nuncjusza do J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego z okazji „Dnia Ratowania Bazyliki Wileńskiej“.

Ekscelencjo,

Ze wzruszającem współzawodnictwem miłości braterskiej ze strony Władz kościelnych i państwowych, jak również ze strony organizacyj społecznych i kulturalnych, cała Polska gotuje się na dzień 2-go kwietnia do zbiorowego wysiłku na rzecz jednego z najdroższych dla Narodu pomników — Bazyliki Katedralnej Wileńskiej.

Ta monumentalna świątynia nie powinna ulec niszczącemu działaniu czasu i żywiołów. Obowiązkiem jest naszym zabezpieczyć ją przed grożącą ruiną, by jak dotąd, była ostoją wiary i kultury na wschodnich rubieżach. Wiary — ponieważ jest symbolem zwycięstwa chrześcijaństwa nad pogaństwem, kultury — ponieważ zawiera w sobie pełne miłości wysiłki licznych pokoleń i dzieła całego szeregu artystów, podjęte w celu wzbogacenia stolicy Wileńszczyzny świątynią, godną Boga żywego, który kieruje losami ludzi i państwa.

Przejęty do głębi tą myślą, którą podzielam z całym narodem polskim, pragnę dać wyraz serdecznych uczuć, jakie Ojciec św., mój Najwyższy Zwierzchnik, żywi dla prastarej Katedry Wileńskiej. Przyłączam się jak najchętniej do chwalebnej inicjatywy, przesyłając poza skromną ofiarą[1]) *ze strony Nuncjatury, całkowite me uznanie oraz błogosławieństwo Boże i Namiestnika Chrystusowego na ziemi dla tych wszystkich, którzy w miarę sił przyczynią się swoją ofiarą do poparcia tego zbożnego dzieła.*

Życząc pełnego powodzenia dla zbiórki na cel tak chwalebny i święty, składam Waszej Ekscelencji wyrazy mego najgłębszego szacunku czci i miłości braterskiej Waszej Arcypasterskiej Mości najoddańszy w Chrystusie Panu

† Fr. Marmaggi.

Warszawa, w uroczystość Zwiastowania N. M. P. 1933 r.

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Rekolekcje parafjalne. — Dn. 6 kwietnia rb. ogólna Komunja w kośc. św. Teresy przy Ostrej Bramie zakończyła serję rekolekcyj w kościołach parafjalnych m. Wilna. We wszystkich kościołach nauki rekolekcyjne głosił JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita, jak również słuchał spo-

[1]) J. E. Ks. Nuncjusz nadesłał 1000 zł. *Przyp. Red.*

wiedzi rekolektantów nieraz do późnej nocy. Frekwencja wiernych była bardzo liczna. W każdym kościele po skończeniu rekolekcyj Arcypasterz udzielał Sakramentu Bierzmowania, przeważnie dziatwie szkolnej.

„Dzień Ratowania Bazyliki". — Dn. 2 kwietnia rb. odbyła się w całej archidiecezji, jak również po całej Polsce zbiórka na ratowanie Bazyliki. W Wilnie, poza zbiórką uliczną, odbyła się takaż zbiórka we wszystkich kościołach. Uroczyste nabożeństwo z okazji „Dnia" zostało odprawione w kośc. św. Teresy. Sumę celebrował ks. kan. Antoni Cichoński, kazanie wygłosił ks. kan. Leon Żebrowski. Nabożeństwo było transmitowane na całą Polskę. Wyniki zbiórki w Wilnie i archidiecezji dotąd są nieznane.

Wieczór Maryański. — Dn. 25 marca rb. odbył się w Wilnie, w Małej Sali Miejskiej, uroczysty wieczór Maryański, poświęcony 75-ej rocznicy objawienia się Niepokalanie Poczętej Maryi Panny bł. Marji - Bernardzie Soubirous w grocie Massabielskiej nad rzeką Gave w Lourdes. Wieczór urządziły Sodalicje Maryańskie, z inicjatywy Męskiej Sodalicji Panów. Zagaił wieczór ks. kan. Żebrowski, moderator Sodalicji Maryańskiej Panów. Odczyt n. t. „Niepokalane Poczęcie Najśw. Maryi Panny" wygłosił ks. prof. dr. Władysław Suszyński. Referat n. t. „Błogosławiona Bernadetta" wygłosiła jedna z sodalisek-akademiczek, z sodalicji akademików p. Mgr. Władysław Ziemczonek wygłosił referat n. t. „Lourdes". Część muzykalno-wokalna uroczystego wieczoru została wypełniona przez występy sodaliski prof. Konserw. Wandy hr. Halka-Ledóchowskiej (skrzypce) oraz śpiewy solowe. Dochód z wieczoru został przez organizatorów przeznaczony na cele ubogiej młodzieży m. Wilna.

„Godzina Święta". — Na głos Ojca św. i wezwanie Arcypasterza, we wszystkich kościołach parafjalnych m. Wilna o godz. 6 wiecz. odbyła się „Godzina Święta" na uczczenie modlitwy Chrystusa Pana w Ogrodzie Oliwnym i początku okresu męczeńskiego Jego życia. Kościoły przeważnie były przepełnione. Znać, że lud wierny zrozumiał głos swoich Najwyższych Pasterzy.

Seminarjum Metropolitalne. — Od dn. 29 marca do 1 kwietnia rb. odbyły się w Seminarjum Metropolitalnem Wileńskiem doroczne rekolekcje pod kierunkiem ojca duchownego, ks. dr. Walentego Urmanowicza. — Ferje wielkanocne alumnów będą trwały od 11 kwietnia do 1 maja.

Święcenia kapłańskie. — J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita ostatniemi czasy udzielał święceń kapłańskich alumnom Semin. Metropol. Wileńskiego. W dn. 31 marca, 1 i 2 kwietnia rb. została udzielona tonsura i mniejsze święcenia 33 alumnom; 1 kwietnia — subdjakonat, a 2 kwietnia diakonat. Na diakonów zostali wyświęceni: Wacław Bekisz, Franciszek Bilsza, Kazimierz Cyganek, Stanisław Eliasz, Władysław Filipek, Bolesław Jaskólski, Leon Kaczkowski, Władysław Kaszczyc, Jan Licenowicz, Józef Malinowski, Lucjan Mroczkowski, Wojciech Sereda, Stefan Sieczka, Jan Trochim, Piotr Wasiucionek, Ryszard Werbel, Stanisław Zdanowicz, Aleksander - Emil Zonn i Czesław Kulikowski.

Wilno ku czci Królowej Jadwigi. — Dn. 30 kwietnia odbędą się w Wilnie uroczystości ku czci Królowej Jadwigi, będące dalszem ogniwem w akcji, zmierzającej do wszczęcia procesu beatyfikacyjnego świątobliwej Królowej. W godzinach rannych odbędzie się nabożeństwo w Ostrej Bramie, które odprawi JE. Ksiądz Arcybiskup - Metropolita, poczem odbędzie się akademja w sali Teatru Polskiego.

II. Stolica Apostolska.

Głos działacza protestanckiego o Papieżu. — Znany działacz protestancki, J. Holmes, wygłosił w ratuszu newyorskim przemówienie, w którem w bardzo gorących słowach wyraża się o Papieżu. „W dzisiejszych czasach, mówił, nie istnieją bardziej szlachetne nawoływania o pokój i harmonję międzynarodową od Encyklik Ojca świętego. Obecny Papież, Pius XI, jest jednym z najznakomitszych mężów stanu, jakich dziś posiada świat. Jest on najgorliwszym i najbardziej nieustraszonym bojownikiem o sprawiedliwość".

Inauguracja „Roku Świętego".— Dn. 1 kwietnia r. b. o godz. 10 odbyło się uroczyste otwarcie tak zw. „Wrót Swiętych" i jednocześnie inauguracja Wielkiego Jubileuszu. Ceremonji otwarcia w Bazylice św. Piotra na Watykanie dokonał osobiście Ojciec św. wobec kardynałów i licznego zastępu duchowieństwa i wiernych. — Dn. 7 kwietnia r. b. Ojciec św. w asystencji 16 kardynałów i wielu inn. dokonał pierwszego jubileuszowego nawiedzenia Bazyliki św. Piotra.

Ks. Biskup Słoskan u Ojca św. — Ojciec św. udzielił prywatnej audjencji administratorowi apostolskiemu archid. mohylewskiej, JE. Ks. Bolesławowi Słoskanowi, tytularnemu biskupowi Cillio, który niedawno przybył z Rosji po długich tam katuszach więziennych.

Medal „Roku Świętego". Centralny Komitet „Roku Świętego" przygotował dla upamiętnienia Jubileuszu medal pamiątkowy. Medal, przedstawiający z jednej strony krzyż w promieniach, z napisem „Crux ave spes unica", a z drugiej strony wizerunek Piusa XI, wybity został w dwuch wielkościach: większy ze złota, srebra i bronzu, mniejszy — z metalu posrebrzanego.

Kolegjum kardynalskie w obecnym czasie. — Po Konsystorzu z dn. 13 marca rb. ilość członków Kolegjum kardynalskiego wzrosła do 58. Trzydziestu z pośród kardynałów jest narodowości włoskiej, na 28 zaś pozostałych jest 6 Francuzów, 2 Polaków, 4 Niemców, 1 Austrjak i 4 Amerykanów ze Stanów Zjednoczonych Am. Półn.

III. Kronika krajowa.

„Unja Apostolska". — Archid. warszawska w r. b. obchodzi 25-lecie założenia Stow. kapłanów p. n. „Unja Apostolska". Z tej okazji J. Em. Ks. Kard. Kakowski wydał list pasterski, w którym, omawiając doniosłe znaczenie „Unji", zachęca „duchowieństwo archidiecezjalne, aby chętnie zaciągało się pod jej sztandar i gorliwie pracowało nad własnem uświęceniem, pomnąc na to, że w dzisiejszych ciężkich i przełomowych czasach największą dla Kościoła i społeczeństw katolickich pociechą i mocą jest świętość serc i dusz kapłańskich".

Administrator diecezji przemyskiej. — Kapituła katedralna przemyska na zebraniu swem obrała na Wikarjusza kapitulnego JE. Ks. Biskupa Bardę, zarząd zaś sprawami dóbr diecezji powierzyła ks. prałatowi Tomace.

Akademja na rozpoczęcie „Roku Świętego". — W dn. 2 kwietnia rb., na rozpoczęcie roku jubileuszowego Kraków urządził akademję pod hasłem: „Hołd dla Zbawiciela i cześć dla Papieża, jako widzialnej Głowy Kościoła".

Rocznica śmierci ś. p. Ks. Biskupa Łozińskiego. — Dn. 26 marca rb. Pińsk obchodził pierwszą rocznicę śmierci ś. p. B-pa Łozińskiego. W dniu tym w katedrze JE. Ks. Biskup Piński odprawił żałobne nabożeństwo za duszę zmarłego; w nast. zaś niedzielę w sali teatralnej odbyła

się akademja, na którą złożyły się: przemówienia okolicznościowe, śpiewy i deklamacje. Pamięć o zmarłym wśród wiernych trwa i stale wzrasta; grób jego jest licznie odwiedzany.

IV. Kronika zagraniczna.

Międzynarodowa unja katolickich związków kobiecych. — Kierowniczki poszczególnych sekcyj międzynarodowej unji katolickich związków kobiecych odbyły w Utrechcie zjazd, celem przygotowania najbliższego międzynarodowego kongresu unji. Obradom przewodniczyła pani Steenberghe-Engeringh. Kongresy tej wielkiej organizacji kobiecej odbywają się co cztery lata. Stosując się do życzeń, nadesłanych prawie ze wszystkich krajów świata, kongres ten postanowiono odbyć w Rzymie przed zakończeniem roku jubileuszowego. Przygotowawcze prace kongresowe wyznaczone zostały na Wielki Tydzień 1934 r., a oficjalne posiedzenia kongresu — na tydzień wielkanocny tegoż roku.

Przeciwko uznaniu Sowietów przez Amerykę. — Na niedawno odbytem w Bostonie wielkiem zebraniu Ligi amerykańskich kobiet katolickich powzięto uchwałę zbierania podpisów pod petycją, skierowaną do rządu amerykańskiego w sprawie zaniechania zamierzeń uznania de jure rządów sowieckich w Rosji. Uchwałę tę poprzedziło przemówienie o. Johna I. Corrigana T. J., który przedstawił zebranym, że uznanie Sowietów byłoby zbrodnią przeciw ludowi amerykańskiemu, obrazą myśli religijnej i niewątpliwą krzywdą dla robotnika amerykańskiego.

Pierwszy dzień „Roku Świętego" w Rzymie. — W pierwszym dniu „Roku Świętego" bazylikę św. Piotra odwiedziło zgórą 300 tysięcy osób. Dzień ten był również pierwszym dniem zbiorowych audjencyj, udzielanych pielgrzymom, przybyłym do Rzymu. Na trzech audjencjach przyjętych było około 6 tysięcy osób. Na każdej z tych audjencyj Ojciec św. wygłaszał przemówienia o znaczeniu Jubileuszu.

Prześladowania katolików w Meksyku. — Z Meksyku dochodzą wieści o nowych prześladowaniach katolików. Aresztowano księdza Betancart przy udzielaniu nauki religji 300 dzieciom. Podobny los spotkał księdza Urdanivia, który, opierając się na obowiązujących przepisach, przeciw aresztowi temu protestował. Uwięziono również wiele dzieci, które próbowały stanąć w obronie swego katechety. W San Christobal Ecatepec policja uwięziła chorego w łóżku leżącego księdza Huidobro pod zarzutem brania udziału w nabożeństwie, choć nie należał do duchownych zarejestrowanych. Akcją prześladowczą kierują komuniści. Dziwnie — jakoś nikt nie wnosi protestów dyplomatycznych, nie ogłasza bojkotu towarów meksykańskich...

Katedra Akcji Katolickiej. — Społeczeństwo katolickie w Dublinie powzięło zamiar zorganizowania specjalnej katedry Akcji Katolickiej. Przystąpiono już do zbierania funduszów na ten cel. Ostatnio urządzono wielki koncert, w czasie którego członek kapituły dublińskiej, ks. Byrne, wygłosił gorąco oklaskiwany odczyt, zaznaczając m. in., że Akcja Katolicka jest energicznym, świadomym swych celów czynem, który pod kierownictwem hierarchji kościelnej dąży do urzeczywistnienia Królestwa Chrystusowego na ziemi.

Międzynarodowy kongres prasy katolickiej. — W okresie Zielonych Świątek w r. b. w Rzymie odbędzie się wielki zjazd redaktorów pism katolickich. Ostatni międzynarodowy zjazd prasy katolickiej odbył się w Brukseli 1930 r.

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ.

(6).

Górski Cz., Toruń 17.28. Państw. Gimn. Klasyczne i Human., Toruń 6.00. Państw. Magazyn Wyr. tytuń., Toruń 6.50. Parzybok Sylwester, Toruń 10.00. Szymański Edmund, Toruń 1.00. Ks. Proboszcz Par. Podgórz, Toruń 5.00. Wojciechowski Jan, Toruń 7.50. Wojew. Kom. B. B. W. R., Toruń 34.30. Związek Kol. Prac. Drogowych, Toruń 2.00. Polska Ag. Telegraf., Toruń 8.00. Pomorskie Stow. Ubezpieczeń, Toruń 21.91. Radomski Cz., Toruń 2.00. Rupczyński Stanisław 1.00 Sąd Apelacyjny Prezes, Toruń 2.00. Sąd Powiatowy, Toruń 8.00. Szk. Handl. Izby Przem. Handl., Toruń 11.00. Bereta Józef, Bydgoszcz 2,00. Bisiel, Bydgoszcz 5.00, Borowski Józef, Bydgoszcz 38,00. Both Florjan, Bydgoszcz 3.00. Brzeski A., Bydgoszcz 8.00. Celewicz Michał, Bydgoszcz 5.00. Dąbrowski Gracjan, Bydgoszcz 1.00. Drukarnia Polska, Bydgoszcz 11.00. Fronckiewicz Stanisław, Bydgoszcz 20.00 Gałecki Generał, Bydgoszcz 3.00. Gayczak Tadeusz, Bydgoszcz 23.00. „Gazeta Bydgoska", Bydgoszcz 14.00. Gimnazjum Matymatyczno-Przyr., Budgoszcz 8.65. Gimnazjum Żeńskie T. S. N, W., Bydgoszcz 42.20. Grabowski Łucjan, Bydgoszcz 1.50. Hoppe M., Bydgoszcz 5.00. Instytut Nauk. Gosp. Wiejskiego, Bydgoszcz 7.20. Klikowicz J., Bydgoszcz 5.00. Kuta W., Bydgoszcz 1.00. Łukowski, Bydgoszcz 33.10 Majewska J., Bydgoszcz 5.00. Miedziszewski M., Bydgoszcz 7.00. Nowacki Fr., Bydgoszcz 2.00. Nowak T., Bydgoszcz 3.00. Okoniewski Stefan. Bydgoszcz 5.00. Państwowa Fabryka Wyrobów Tytoniowych, Bydgoszcz 12.40. Państw. Inspekcja Dróg Wodnych, Bydgoszcz 14.18. Państw. Zakłady Przemysł. Zboż., Bydgoszcz 1.50. „Polmin", Bydgoszcz 2.00. Dyr. Poczt i Teleg. Budow. i Kons. Tel., Bydgoszcz 6.00. Dyr. Poczt i Tel. Oddział Księgowości, Bydgoszcz 10.00. Urząd Telegraficzny Naczel., Bydgoszcz 8.500. Urząd Telegraf. Kierow. Telegraf., Bydgoszcz 1.50. Dyrekcja Poczt i Tel. Warszt. Mech., Bydgoszcz 3.10. Urząd Pocztowy Bydgoszcz I 6.00. Urząd Pocztowy Bydgoszcz II 4.50. Izba Kontroli Rachunk. Poczt i Telegr. Bydgoszcz 77.05. Rejewska M., Bydgoszcz 5.00. Robakowski Kazimierz, Bydgoszcz 10.00. Rybarczyk Albin, Bydgoszcz 1.00. Rzymkowski Zefiryn, Bydgoszcz 5.00. Prezes Sądu Okręgowego, Bydgoszcz 2.00. Sielużycki Dr., Bydgoszcz 5.50. Szymczak J., Bydgoszcz 2.00. Theme Marja, Bydgoszcz 2.00. T-wo Okręg. Oszczęd., Bydgoszcz 5.00. Urząd Opłat Stęplowych, Bydgoszcz 10.00. Zarząd Budowy Kolei Państw. Herby-Inowrocław i Bydgoszcz-Gdynia 115.00. Zjednoczenie Kolejowców Polskich, Bydgoszcz 3.00. Żółkiewicz A., Bydgoszcz 5.00. Bażańscy Bracia, Grudziądz 7.00. Handzelewicz Józef, Grudziądz 10.00. Inspektor Szkolny, Grudziądz 18.45. Izba Przemysłowo-Handlowa Prezes, Grudziądz 5.00. Izba Skarbowa Prezes, Grudziądz 15.00. Marchlewicz Jan, Grudziądz 6.00. Państw. Szkoła Budowy Maszyn, Grudziądz 3.90, Państw. Gimnazjum Żeńskie, Grudziądz 9.50. Płotast Adam, Grudziądz 2.00. Prezes Sądu Okręgowego, Grudziądz 2.00. Naczelnik Sądu Grodzkiego, Grudziądz 4.00. Spychała Bazyli, Grudziądz 3.00. Stow. Dozoru Kotłów, Grudziądz 8.00. Urząd Skarbowy Podat. i Opł. Skar. na m. Grudziądz 9.00. Urząd Wykupu Tytoniu. Grudziądz 30.51. Adalberg S., Warszawa 7.00. Adamczewski Mieczysław, Warszawa 2.00. Adamczewski Władysław, Warszawa 5.00. Administracja Słupów Ogłoszeniowych, Warszawa 5.00. Bądzyński S., Warszawa 70.00. Ahrends Marja, Warszawa 10.00. Albrycht Wacław, Warszawa 16.80. „Ameryka", Warszawa 8.00. Andrzejczyk Adam, Warszawa 3.00. Andrzejczyk Wacław, Warszawa 55.00. Andrzejewski Seweryn, Warszawa 5.00. Antkowski Wacław, Warszawa 10.00. Homeopatyczna Apteka Centralna, Warszawa 10.00. Apteka Homeopatyczna T-wa Zwol. Hom., Warszawa 5,00. Araszkiewicz Włodzimierz, Warszawa 5.50. Ks. Archutowski Roman, Warszawa 10.00.

Artlitewicz Ziemowit, Warszawa 2.00. Armiński Gerard, Warszawa 5.00. Arnd Zbigniew, Warszawa 16.00. Arnold Kazimierz, Warszawa 25.00. Aulich Arnold, Warszawa 58,50. Axamitowski Stanisław, Warszawa 6.00. Bank Polski, Piotrków 23.00. Bank Powiatowy, Piotrków 20,00. Bank Związku Spółek Zarobkowych, Piotrków 16.95. Byczkowski Antoni, Piotrków 10,00. Elektrownia Miejska, Piotrków 20.50. Gimnazjum Żeńskie, Piotrków 15.00. Górzyński Teodor, Piotrków 10.00. Inspektor Szkolny Piotrków 4.00. Kasa Chorych, Piotrków 2.00. Nadleśnictwo w Mieszczanach, Piotrków 10.50. Nowakowski Wacław, Piotrków 25.00. Okręgowy Urząd Ziemski, Piotrków 8.00. Okręgowy Urząd Ziemski Wydz. Urządzeń Ziem., Piotrków 10.00. Okręgowy Urząd Ziemski Wydz. Meljoracyjny, Piotrków 3.50. Państwowy Monopol Spirytusowy, Piotrków 12.00 Piotrkowskie Stow. Rolniczo-Handlowe 1.00. Prezes Sądu Okręgowego, Piotrków 8.50. Szkoła Powszechna im. Sienkiewicza, Piotrków 2.20. Szpital św. Trójcy, Piotrków 16.75. Urząd Miar, Piotrków 1.00. Urząd Pocztowo-Telegraficzny, Piotrków 3.00. Urząd Skarbowy Podatków i Opłat Stemplowych, Piotrków 5.00. Włościańska Spółdzielnia Rol. Handl., Piotrków 5.00. Bank Polski, Gniezno 26.00. Bank Pożyczkowy, Gniezno, 25.00. Cukrownia w Gnieźnie 20.00. Gnieźnieńska Kolej Powiatowa 12.70. Graczyk Walenty, Gniezno 2.00. Jagodziński Mieczysław, Gniezno 10.00. Kasprowicz Bolesław, Gniezno 10.00. Komunalna Kasa Oszczędności m. Gniezna 10.00. Komunalna Kasa Oszczędności pow. Gnieźnieńskiego 21.00, Lebiedzińska, Gniezno 1.00, Kwiatkowski Stanisław, Gniezno 10.00. Kasa Chorych, Gniezno 10.20. Sąd Grodzki, Gniezno 9.10. Urząd Pocztowo-Telegraficzny, Gniezno 9.30. Wójt Obwodu, Gniezno 10.00. Kasa Spółdzielcza Przemysłowców Łomżyń, Ostrołęka 1.00. Elektrownia, Chojnice 10.50. Komunalna Kasa Oszczędności, Chojnice 4.50. Państwowe Gimn. Męskie, Chojnice 8.05. Powiatowa Kasa Chorych, Chojnice 23.50. Prokurator Sądu Okręgowego, Chojnice 3.00. Rudnik Jan, Chojnice 3.00. Prezes Sądu Okręgowego, Chojnice 5.50. Bank Polski, Łomża 8.50. Burzyński, Łomża 2.00. Inspektorat Straży Granicznej, Łomża 6.70. Jałbrzykowski, Łomża 7.00, Maciejewski Zdzisław, Łomża 8.50. Milewski Józef, Łomża 5.00. Państwowe Męskie Semin. Nauczycielskie, Łomża 18.00, Państwowa Szkoła Miernicza, Łomża 15.00. Prokurator Sądu Okręgowego, Łomża 13.00. Prezes Sądu Okręgowego, Łomża 28.00. Seminarjum Duchowne, Łomża 76.00. Urząd Gminy Drozdowo, Łomża 2.50. Związek Młodzieży Polskiej, Łomża 2.00. Gimnazjum Żeńskie, Ciechanów 24.85. Inspektor Szkolny, Ciechanów 20.30. Kołakowski Piotr, Ciechanów 16.40. Nadleśnictwo Bardonki, Ciechanów 42.35. Państwowy Monopol Spirytusowy, Ciechanów 3.40. Kurzycki Henryk, Ciechanów 1.00. Radzymiński Władysław, Ciechanów 5.00. Roszko Bolesław, Ciechanów 10.00. Czarliński L., Chełmża 1.00. Inspektor Szkolny, Chełmża 17.40. Sąd Grodzki, Chełmża 3.50. Waligóra Władysław, Chełmża 23.50. Bank Polski, Inowrocław 119.00. Chrzanowski, Inowrocław 9.00 Hauke-Bosak, Inowrocław 30.35. Inspekcja Pracy 55 Obwodu, Inowrocław 5.00. Jełowicki Stefan, Inowrocław 8.85. Kasa Skarbowa, Inowrocław 3.10. Komarnicki Jan, Inowrocław 5.00. Wydział Zdrow. Publ. Magistratu m. Inowrocławia 1.50. Państwowa Żupa Solna, Inowrocław 11.70. „Rolnik" Inowrocław 4,30. Sąd Powiatowy, Inowrocław 9.00. Starosta Powiatowy, Inowrocław 50.00. Urząd Pocztowo-Telegraficzny, Inowrocław II 4.70. Ustasiak, Inowrocław 1.00. Uzdrojowisko Ubezpieczalni Krajowej, Inowrocław 1.00. Wernicki Jan, Inowrocław 15.00. Wiśniewska Ada, Inowrocław 3.00. Wojdyłło Adam, Inowrocław 10.00. Nadleśnictwo Suwalskie, Suwałki 18.25.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE

Z pismiennictwa.

„Czytanki Żywego Różańca" w praktycznem zastosowaniu. — Do nabycia u ks. Fr. Nowakowskiego. Włocławek.

Stowarzyszenia i Zgromadzenia. Zbiór obowiązujących w Polsce przepisów prawnych.

Teatr dla młodzieży żeńskiej. Ela Oleska: *Wstęga Królowej.* Zofja Głosówna: *Za wieczną prawdę.* Irgo: *Pierwsza nagroda.*

Bibljoteka wieczornicowa. F. Ż.: *Królowo Korony Polskiej,* wyd. II, rozszerzone.

Zofja Rodowicz-Iwanicka. — **Zgaszony błękit.** Nakładem Kat. Tow. Wydawniczego „Kronika Rodzinna". Warszawa.

Autorka w sposób plastyczny, choć pełen umiaru, przedstawiła obraz klęskowych następstw, wynikających dla dzieci z faktu rozejścia się rodziców. Tym sposobem dziś szeroko dyskutowana sprawa rozwodowa znalazła w powieści p. Iwanickiej wymowną ilustrację od strony zbyt mało może branej pod uwagę, bo od strony interesów moralnych i materjalnych dzieci, dla których rozbicie rodziny przez rozwód staje się zazwyczaj katastrofą życiową. Aktualna treść i estetyczna szata zewnętrzna — wszystko to składa się na interesującą całość, która niewątpliwie znajdzie dobre przyjęcie wśród szerokich kół społeczeństwa.

Ks. Stanisław Podolski T. J. — **O życie nienarodzonych.** Kraków, 1933 Wydawnictwo Księży Jezuitów. Str. 128. Cena egz. brosz. 1 zł.

Sprawa zabijania życia, kiełkującego w łonie matki, jest dziś jednem z doniosłych zagadnień moralnych i społecznych, sięga głęboko w stosunki rodzinne, zdrowotne, ludnościowe i gospodarcze. Liczba sztucznych poronień idzie dziś rok rocznie w miljony, a przecież każdy taki zabieg — to zabicie życia ludzkiego, a dla kobiety szkoda nieunikniona na zdrowiu, niekiedy ciężka, a nawet kończąca się zejściem śmiertelnem. Walka z tą klęską jest zaś dlatego szczególnie utrudniona, że przerywanie ciąży dla pewnych określonych wskazań znajduje, niestety, poparcie także u wielu lekarzy i prawników, a osoby i instytucje, ciągnące stąd zyski i nie liczące się nieraz z żadnemi zasadami, wyzyskują tę okoliczność i rozwijają żywą propagandę za niekaralnością, a właściwie za swobodą sztucznych poronień.

Zadaniem niniejszej broszury jest zapoznanie czytelników z całokształtem tego zagadnienia, zwłaszcza tych jego stron, które w życiu główną odgrywają rolę, lub publicznie najwięcej są wysuwane. Autor rozbiera więc obszernie lekarską stronę zagadnienia, uwzględniając wyniki najnowszych badań i doświadczeń. Przy prawniczej uwzględnia bliżej najnowsze ustawodawstwo polskie. Przy etycznej stronie zagadnienia nie zadawala się abstrakcyjnem jego rozwiązaniem, lecz przechodzi konkretne szczegółowe wypadki. Statystyki, zaczerpnięte z różnych krajów, oraz olbrzymi eksperyment Rosji Sowieckiej, ilustrują te wywody, a pozytywny program walki z poronieniami zamyka całość.

Praca niniejsza, napisana ściśle rzeczowo, jasno i przystępnie, przyniesie wielką korzyść wszystkim pracownikom na niwie religijno-moralnej i społecznej. Poza tem nadaje się do rozszerzania wśród wszystkich osób dojrzalszych, owszem, może służyć jako przestroga dla tej dorastającej młodzieży żeńskiej, która z racji swych zajęć i otoczenia jest bardziej narażona na niebezpieczeństwo.